

Міністерство освіти та науки України

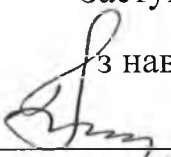
Відокремлений структурний підрозділ «Уманський фаховий коледж технологій та бізнесу Уманського національного університету садівництва»

Циклова комісія обліково-фінансових та економічних дисциплін

„ЗАТВЕРДЖУЮ”

Заступник директора

з навчальної роботи

Н.П. Николіук

„4” 09 2023 року

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

Бухгалтерський облік і звітність у комерційних банках

Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа і страхування»
Освітньо – професійна програма	«Фінанси, банківська справа і страхування»
Освітньо – кваліфікаційний рівень	Фаховий молодший бакалавр

2023

Розробник - Щербак Олена Олександрівна викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач методист ВСП «Уманський фаховий коледж технологій та бізнесу УНУС»

Програма затверджена на засіданні циклової комісії обліково-фінансових та економічних дисциплін Протокол від 1 вересня 2023 року № 1

Голова циклової комісії

Мельник Ю.М.

Вступ

Навчальна дисципліна «Бухгалтерський облік і звітність у банках» є однією з базових у структурі обов'язкових освітніх компонентів, що формують спеціальні компетенції освітньо-кваліфікаційної програми «Фінанси, банківська справа і страхування» підготовки фахівців у галузі знань 07 «Управління та адміністрування». У процесі вивчення дисципліни постає можливість поєднати теоретичні і практичні знання та вміти використовувати їх в різних ситуаціях. Навчальна дисципліна «Бухгалтерський облік і звітність у банках» є однією з провідних у процесі підготовки висококваліфікованих спеціалістів. В результаті вивчення дисципліни студент повинен мати сучасне уявлення про послуги, що їх пропонують банки юридичним і фізичним особам в умовах ринкових відносин, вміти використовувати набуті знання в різних ситуаціях.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни компетентності та очікувані результати навчання

Предметом навчальної дисципліни є теоретично-концептуальні засади та методологічний інструментарій бухгалтерського обліку і звітності в банківських установах.

Метою вивчення даного курсу є отримання базових знань з основи формування облікової процедури за банківськими операціями, комплексних ґрунтовних практичних знань з бухгалтерського обліку у банках, а також виховання у студентів вміння самостійно визначати економічний вплив операцій банків на зміни у фінансовій звітності.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- з'ясування сутності банківської системи України, організації обліку в банках;
- набуття навичок обліку розрахунково-касових операцій банків, обліку активно-пасивних операцій;

- оволодіння правилами обліку доходів і фінансових результатів діяльності банку;

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувач освіти оволодіває такими компетентностями та набуває таких результатів навчання:

Інтегральна компетентність Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері обліку та оподаткування або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів економічних наук, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях

Загальні компетентності:

ЗК5 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації різних джерел

ЗК6 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК7 Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

Спеціальні компетентності:

СК1 Здатність аналізувати економічні події та явища з огляду на сучасні теоретичні та методичні основи обліку і оподаткування.

СК2 Здатність використовувати математичний інструментарій для розв'язання прикладних економічних та оптимізаційних завдань в сфері обліку і оподаткувань.

СК7 Здатність перевіряти законність, достовірність, економічну доцільність господарських і фінансових операцій з метою збереження власності, попередження порушень та зловживань.

СК10 Здатність демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

СК11 Здатність організовувати власну професійну діяльність, застосовувати знання для розв'язання практичних ситуацій, ухвалювати рішення відповідно до законодавства.

СК12 Здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків.

Результати навчання:

РН1 Знати економічні категорії та закони для розуміння зв'язків, що існують між процесами та явищами в різних економічних системах.

РН2 Розуміти місце предметної області в загальній базі знань та значення облікової, податкової і статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів під час розв'язання проблем сфери економічної відповідальності підприємств.

РН11 Визначати і аналізувати фінансово-економічні показники діяльності підприємства для виявлення резервів раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

РН16 Вміти працювати самостійно і в команді, нести професійну відповідальність за результати роботи, дотримуватись норм і стандартів професійної етики для досягнення спільної мети.

РН17 Дотримуватися вимог професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення економічного розвитку України.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема1. Загальні основи і принципи бухгалтерського обліку в банках

Характеристика банківської системи України. Види банківських операцій. Активні і пасивні операції комерційних банків. Предмет і метод бухгалтерського обліку. Характеристика елементів методу. Бухгалтерські документи (клієнтські, внутрішньобанківські) та реєстри бухгалтерського обліку. їх характеристика, документообіг. Особливості побудови Плану рахунків: мультивалютність, подвійний запис операцій за позабалансовими рахунками, нові вимоги до аналітичних рахунків, наявність управлінського обліку. Класифікація рахунків у Плані рахунків за видами контрагентів, характером операцій і ступенем зниження ліквідності.

Тема2. Облік капіталу

Характеристика капіталу комерційного банку як залишкового інтересу банку

в активах за вирахуванням зобов'язань. Структура балансових рахунків класу 5 Плану рахунків. Капітал банку. Порядок обліку операцій під час формування статутного фонду до реєстрації комерційного банку за тимчасовим рахунком у регіональному управлінні Національного банку.

Облік сум несплаченого та сплаченого зареєстрованого статутного капіталу банку, облік операцій щодо розрахунків з акціонерами за несплаченим статутним фондом. Бухгалтерський облік емісійних різниць у процесі первинного розміщення акцій. Облік операцій з викупу банком акцій власної емісії та їх подальшої реалізації. Бухгалтерський облік операцій, пов'язаних із нарахуванням дивідендів та розрахунками з акціонерами (засновниками). Відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку фінансового результату поточного року та його розподілу. Облік операцій з формування фондів комерційного банку за рахунок нерозподіленого прибутку.

Тема3. Облік доходів та витрат

Економічна характеристика банківських та небанківських доходів (витрат) банку. Бухгалтерський облік процентних та комісійних доходів і витрат банку за принципами міжнародних стандартів обліку: нарахування; відповідності; обережності. Методи визначення кількості днів для розрахунку процентних доходів (витрат). Облік операцій за рахунками «Доходи майбутніх періодів» (3600) та «Витрати майбутніх періодів» (3500). Правила обліку доходів та витрат за методом нарахування та відображення результатів у системі фінансового обліку та у фінансовій звітності.

Тема4. Облік касових операцій

Основні принципи організації касової роботи. Облік і документообіг за операціями кас з приймання готівки. Облік і документообіг за операціями видаткових кас. Інкасація грошової виручки. Порядок зберігання і обліку цінностей та документів.

Тема5. Облік розрахункових операцій

Зміст Положення про міжбанківські розрахунки в Україні. Характеристика

міжбанківських розрахунків. Порядок відкриття кореспондентських рахунків комерційним банкам (філіям) у регіональних управліннях Національного банку. Перелік документів, що подаються до регіонального управління НБУ. Відкриття та ведення рахунків лоро і ностро. Механізм дії прямих кореспондентських рахунків між комерційними банками. Перелік бухгалтерських операцій та механізм здійснення міжбанківських розрахунків через СЕП. Загальна схема документообігу під час виконання касових операцій установами банків. Форми розрахункових документів для проведення безготівкових розрахунків у господарському обороті України, порядок їх оформлення та приймання установами банків до виконання. Проведення розрахунків у системі електронних платежів «клієнт-банк». Облік розрахунків із застосуванням платіжних доручень. Розрахунки гарантованими дорученнями, платіжними вимогами-дорученнями, чеками, акредитивами.

Тема6. Облік операцій з кредитування

Види кредитних операцій і побудова синтетичних рахунків для їх обліку. Суб"єкти кредитної діяльності. Кредитна політика банку. Організація кредитного процесу: техніка та технологія кредитування. Суть методів кредитування і форми позичкових рахунків. Перелік та призначення документів, що надаються позичальником для отримання кредиту. Облік позичкових операцій з видачі кредиту, з погашення та їх пролонгування. Облік операцій з формування і використання резерву на покриття можливих витрат за кредитами. Порядок списання безнадійних кредитів. Облік операцій кредитного характеру: факторингових, фінансового лізингу. Облік операцій з нарахування і справляння відсотків за користування банківськими кредитами та комісійних за надання послуг кредитного характеру.

Тема7. Облік депозитних операцій

Характеристика груп балансових та позабалансових рахунків для фінансового обліку залучення (розміщення) депозитів, сплати витрат та отримання доходу за ними. Класифікація депозитів за економічним змістом та

строками використання коштів. Активні і пасивні депозитні операції та відображення результатів їх проведення у фінансовій звітності. Облік номіналу депозиту. Вплив методу виплати процентів (за період або на період) на облік номіналу депозиту. Облік процентних витрат.

Тема8. Облік операцій з цінними паперами

Класифікація цінних паперів за видами сплати доходу: цінні папери з визначеним прибутком та цінні папери з невизначеним прибутком. Форми випуску цінних паперів. Структура балансових та позабалансових рахунків для фінансового обліку операцій з розміщення, обігу, сплати доходу та погашення власних і придбаних цінних паперів. Облік вкладень банку в акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком для їх подальшого продажу. Облік операцій коригування балансової вартості портфеля акцій на продаж за правилом нижчої вартості та створення спеціального резерву під знецінення цінних паперів. Особливості обліку операцій з довгострокових вкладень банку в акції.

Тема9. Облік операцій в іноземній валюті

Характеристика операцій в іноземній валюті, здійснюваних комерційними банками, та їх типи. Ідентифікація операцій в іноземній валюті за параметрами аналітичного обліку. Валютна позиція банку за окремими видами валют та її врахування в системі бухгалтерського обліку при здійсненні обмінних операцій в іноземній валюті. Типи операцій, що впливають на розмір відкритої валютної позиції банку. Бухгалтерський облік готівкових обмінних операцій в іноземній валюті. Особливості обліку операцій купівлі однієї іноземної валюти за іншу іноземну валюту.

Тема10. Облік операцій з основними засобами

Економічна характеристика основних засобів банку, їх класифікація за функціональним призначенням (операційні та не операційні). Структура витрат, що формують первісну вартість основних засобів. Завдання обліку основних засобів. Характеристика рахунків з обліку операцій за основними засобами. Аналітичний і синтетичний облік основних засобів. Облік капітальних вкладень

за незавершеним будівництвом, а також за не введеними в експлуатацію операційними та неопераційними основними засобами. Облік операцій з оприбуткування, реалізації, ліквідації та безоплатної передачі основних засобів.

Тема 11. Облік операцій з нематеріальними активами

Критерії визнання нематеріальних активів та правила їх обліку. Облік нематеріальних активів. Облік придбання нематеріальних активів. Облік переоцінки нематеріальних активів.

Облік амортизації нематеріальних активів. Облік вибуття нематеріальних активів.

Тема 12. Облік операцій з лізингу

Загальні вимоги щодо відображення в бухгалтерському обліку лізингу. Відображення в бухгалтерському обліку операцій з фінансового лізингу. Відображення в бухгалтерському обліку операцій з оперативного лізингу. Особливості обліку операцій з продажу необоротних активів зі зворотною орендою.

3. Список рекомендованої літератури

Основні рекомендовані джерела

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України. Затв. Верховною Радою України 07.12.2000 № 2121-111 (зі змінами та доповненнями).
2. Васюренко О.В. Облік і аудит у банках: навч. Посіб. / О.В. Васюренко, Л.В. Сердюк, О.М. Сидоренко та ін.; За ред. Васюренка. - 2-ге вид., перероблене і доп. - К.: Знання, 2014. -623 с. - (Вища освіта ХХІ століття).
3. Волкова І.А. Бухгалтерський Бухгалтерський облік і звітність у комерційних банках : навч. посіб. / І.А. Волкова, О.Ю. Калініна; - К.: Центр учбової літератури. 2013. - 520 с.
4. Кіндрацька Л. М. Бухгалтерський Бухгалтерський облік і звітність у комерційних банках України: Навчальний посібник. - К.:КНЕУ, 2016. - 636 с.
5. Коренєва О.Г. Облік у банку:підручник. - Суми: Університетська книга,

2012. - 668 с.

6. Кузьмінська О. Е., Кириленко В. Б. Організація обліку в банках: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2012. — 282 с.

7. Литвин Н.Б. Фінансовий Бухгалтерський облік і звітність у комерційних банках (у контексті МСФЗ): підручник. - К.: «ХайТек Прес», 2014. - 608 с.

8. Снігурська Л.П. Бухгалтерський облік і звітність у комерційних банках (у схемах і таблицях): навч. посібник/ Л.П. Снігурська; За заг. ред. Л.М. Кіндрацької; Реком. МОН України. - Київ: КНЕУ, 2015. - 519 с.

Додаткові рекомендовані джерела

9. Інструкція про касові операції в банках України: Затв. Постановою Правління НБУ 14.08.03 № 337 / Законодавчі та нормативні акти з банківської діяльності. - 2003. - Вип. 11.

10. Інструкція про організацію роботи з готівкового обігу установами банків України: Затв. постановою Правління НБУ 19.02.01 за № 69 // Законодавчі та нормативні акти з банківської діяльності. — 2001. — Вип. 4.

11. Інструкція про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України: Затв. постановою Правління НБУ 12.12.02 № 502 // Законодавчі та нормативні акти з банківської діяльності. — 2003. — Вип. 1.

12. Положення про здійснення уповноваженими банками операцій з банківськими металами: Затв. постановою Правління НБУ 06.08.03 № 325 (зі змінами) // Законодавчі та нормативні акти з банківської діяльності. — 2003. — Вип. 11.

13. План рахунків бухгалтерського обліку банків України: Постанова Правління НБУ від 17.06.2004 № 280 // Законодавчі та нормативні акти з банківської діяльності. - 2004. - Вип. 9 (зі змінами та доповненнями).

14. Положення про організацію операційної діяльності в банках України: Постанова Правління НБУ від 18.06.03 № 254 // Законодавчі та нормативні акти з банківської діяльності. - 2003 (зі змінами та доповненнями).

15. Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності в

банках України: Постанова Правління НБУ від 30.12.98 № 566 // Законодавчі та нормативні акти з банківської діяльності. - 1999 (зі змінами та доповненнями).

16. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Затв. постановою Правління НБУ 15.12.04 № 637 // Законодавчі та нормативні акти з банківської діяльності. - 2005 (зі змінами та доповненнями).

Ресурси мережі інтернет

Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. – Режим доступу : www.kmu.gov.ua.

Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua.

Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

Законодавство України. – Режим доступу : [www.zakon/rada.gov.ua](http://www.zakon.rada.gov.ua).

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку– Режим доступу :<http://www.nssmc.gov.ua/>

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг)– Режим доступу : <https://www.nfp.gov.ua/>

Український бізнес портал.– Режим доступу : <http://ubp.com.ua/>

Український фінансовий портал “Фінансовий ринок України”. – Режим доступу : www.finmarket.info.

Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. Вернадського. – Режим доступу : www.nbu.gov.ua.

Електронна бібліотека – Режим доступу : <http://www.studentbooks.com.ua/>

Наукова бібліотека – Режим доступу : <http://pulib.if.ua/>

Студентський портал – Режим доступу : <http://studyport.org.ua/>

Книги видавництва “ЦНЛ”– Режим доступу : <http://yourbooks.vipcentr.ru/>

Інтернет-портал Газети Бізнес– Режим доступу : <http://www.business.kiev.ua>

Газета “Все про бухгалтерський облік”– Режим доступу : <http://vobu.kiev.ua>

Газета “Урядовий кур’єр” – Режим доступу : <http://www.ukurier.gov.ua/>

4.Форма підсумкового контролю успішності навчання

Контроль знань і умінь студентів з дисципліни здійснюються відповідно до системи організації освітнього процесу. Формою підсумкового контролю є екзамен.

5.Засоби діагностики успішності навчання

Для підсумкової діагностики успішності навчання використовується усний, письмовий, тестовий, графічний та програмований контроль, практична перевірка, а також методи самоконтролю і самооцінки.

